

A-klinikkasäätiön lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle Rikosseuraamuslaitoksen organisaation ja rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmän uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

HE 25/2026 vp

A-klinikkasäätiö on vuonna 1955 perustettu yleishyödyllinen päihdehoidon ja riippuvuuksien asiantuntijaorganisaatio, joka kohtaa addiktioiden kanssa eläviä ihmisiä kaikissa olosuhteissa, tekee addiktio tutkimusta sekä tarjoaa tietoa ja vertaistukea digipalvelujensa kautta.

A-klinikkasäätiö kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä.

Päihdehoidon asiantuntijaorganisaationa keskitymme lausunnossamme kommentoimaan rikosseuraamusten täytäntöönpanoon liittyvien toimintojen hankkimista yksityiseltä palveluntuottajalta siltä osin kuin esitys liittyy päihdepalveluiden järjestämiseen. Muilta osin emme kommentoi esitystä.

Kuten esityksessä todetaan, toimintojen ulkopuolisen hankinnan osalta esityksen tarkoituksena luoda parempi lainsäädännöllinen pohja nykyisin jo käytössä oleville käytännöille. Tarve johtuu erityisesti perustuslain 124 §:stä, jonka mukaan julkisia hallintotehtäviä voidaan siirtää muille kuin viranomaisille vain lain nojalla. A-klinikkasäätiö pitää kannatettavana, että Rikosseuraamuslaitoksen mahdollisuudesta hankkia rikosseuraamusten täytäntöönpanoon liittyviä, sen toimintaa tukevia ja avustavia palveluja säädetään nykyistä selkeämmin laissa.

Näkemyksemme mukaan esitetyt muutokset on ehdotetun mukaisesti järkevää kirjata yhteen lakiin eikä hajauttaa niitä useaan eri rikosseuraamusten täytäntöönpanoa koskeviin lakeihin. Mielestämme ehdotettu uusi 2 a luku laissa Rikosseuraamuslaitoksesta määrittää riittävän täsmällisesti millaisia julkisia tehtäviä Rikosseuraamuslaitos voi siirtää ulkopuolelle ja määrittelee millaisin sopimusehdoin tehtävien siirto voidaan toteuttaa.

Esityksen kohdan 7 c §:n 1 momentin kohdassa 3 määritellään, että sopimuksella määritellään Rikosseuraamuslaitoksen oikeudesta saada tietoja ulkopuolisilta palveluntuottajilta. Perusteluissa todetaan, että päihdehuollon osalta kyse voisi olla ” palvelun tuottamisen yhteydessä syntyvistä sosiaali- tai terveydenhuollon tiedoista”, jotka ulkopuolisen palveluntuottajan työntekijä ilmaisee ”Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehelle sillä tavoin yleispiirteisesti, ettei kyse enää ole sosiaali- tai terveydenhuollollisista tiedoista (s.48)”. Esitetyn kohdan tarkoitus on ymmärrettävä: Rikosseuraamuslaitoksen tulee pystyä jollain tasolla seuraamaan ulkopuolelta hankitun palvelun toteutumista osana rikosseuraamustaan. Silti esityksen nykyinen muotoilu jättää turhan paljon vastuuta yksittäiselle työntekijälle, jonka tulisi pystyä muuntamaan salassa pidettävä tietosisältö riittävän yleispiirteiseksi. Ilman riittävää ohjeistusta tehtävä on erittäin haastava ja vaarantaa työntekijän oikeusturvan. Onkin erityisen tärkeää, että sopimuksellisesti ja työnjohdollisesti työntekijöitä ohjeistetaan siitä mitä voi ja mitä ei voi raportoida Rikosseuraamuslaitokselle. Asiaa voisi olla syytä myös edelleen täsmentää hallituksen esityksen perusteluissa.

Muilta osin hallituksen esitys mielestämme selkeyttää nykyisiä käytäntöjä liittyen rikosseuraamusten täytäntöönpanoon liittyvien toimintojen hankkimiseen yksityiseltä palveluntuottajalta.